

ECAP – Марказий Осиё университетларининг қишлоқ хўжалик соҳасида атроф мұхит мұхофазаси ва ер ресурсларини бошқарувига қаратилган малакаларини ошириш

Лойиҳа мақсади

Атроф мұхит мұхофазаси Европа Иттифоқининг "CAP" умумий қишлоқ хўжалиги сиёсати соҳасида олдинги дастурий давр давомида кандай мұхим асосий тамоил бўлган бўлса ва шу соҳа айнан ҳозиргисига хам мос келади. Ҳар қандай иқтисодий секторда Европа Иттифоқидан ташқарида бўлган давлатлар билан ҳамкорликни ривожлантиришда, Европа Комиссияси томонидан белгиланган соҳаларда яни атроф-мұхитни мұхофаза қилиш ва ер ресурсларини бошқарувига қаратилган мақсадга эришишда асосий умумлашган қоидаларга амал қилиш зарур. Экологик бошқарувни мустаҳкамлаш ва Европа Иттифоқи/халқаро ҳуқуқий стандартларни ривожланишини қўллаб-қувватлаш, Европа Иттифоқи ва Марказий Осиё минтақаси (ЎО) ўртасида келажакда ҳамкорлик учун асосий шартидир. Лойиҳа қишлоқ хўжалиги сиёсатининг ажralmas қисмлари сифатида атроф-мұхитни мұхофаза қилиш ва ер ресурсларини бошқаруви борасида Ўзбекистон ва Қозоғистон олий ўқув юртлари талабалари учун йўналтирилган инновацион ўқув дастурларини яратиш ва бу борада уларнинг хабардорликларини мустаҳкамлаш орқали Ўзбекистон ва Қозоғистон Республикаларида амалга ошириш, шунингдек тегишли соҳаларда ҳар иккала академик даражаларда кенг соҳа мутахассислари ва жамоатчилик фикрларини мұҳокамаси асосида бошланади.

Лойиҳанинг асосий мақсади

Марказий Осиё (Ўзбекистон ва Қозоғистон университетлар) Олий таълим муассасаларида "Атроф-мұхит мұхофазаси ва ер ресурсларини бошқаруви" соҳасида янги инновацион ўқув дастурлар билан таъминлаш орқали билим ва имкониятларини оширишга қаратилган.

Лойиҳанинг мұхим бўлган вазифалари:

- Янги аграр сиёсат доирасида атроф-мұхитни мұхофаза қилиш ва ер ресурсларини бошқариш соҳасида Марказий Осиё мамлакатларида таълим сифатини ошириш мақсадида тегишли ўқув дастури доирасида янги ўқув дастурлар ишлаб чиқиш;
- Атроф мұхит мұхофазаси борасидаги дала амалиётида ҳуқуқий воситалар билан тамиллаш орқали Марказий Осиё талабаларнинг хабардорлигини ошириш;
- Европа ва Марказий Осиё давлатлари Олий таълим муассасалари атроф-мұхитни мұхофаза қилиш ва ер ресурсларини бошқариш соҳасида ҳар томонлама фойдали бўлган ўзаро ҳамкорлигини яратиш, қишлоқ хўжалиги амалиёти борасида билим ва кўнинмаларини алмашиш ва атроф-мұхитни мұхофаза қилиш ва ер ресурсларини бошқариш соҳасида ҳуқуқий виситаларни ривожлантириш.

Лойиҳа консорциуми

Словакиянинг Нитра Аграр университети – лойиҳа кординатори. 8700 талабалардан иборат, энг нуфузли олий таълим ва илмий муассасалардан бири ҳисобланиб, олий таълим муассасалари аграр ва унга боғлиқ фанлар соҳасида Европа тадқиқотлар ва минтақавий ривожланиш, озиқ-овқат фанлар, биотехнология, иқтисодиёт ва бошқарув, ландшафт архитектураси, ландшафт муҳандислик, техникавий соҳалар каби фанлар билан таъминлайди.

Табиий ресурслар ва табиий фанлар университети – 12000 отиқ талабалардан (шулардан 21 % халқаро талабалар) иборат Австриянинг Табиий ресурслар ва табиий фанлар университети Европанинг илмий ва таълим лойиҳаларни бошқариш ва турли соҳаларда талаба ва ходимлар алмашиш грант степендиялари бўйича бой тажрибаларга эга.

Чехиянинг Прага Табиий фанлар университети – ўз ўрнида Болония жараёни тизимида бакалавр, магистратура ва докторлик даражасига мувофиқ 23 000 кишидан отиқ талабалар: 2400 отиқ халқаро талабалар, шулардан 400 яқин Марказий Осиёдан (319 киши Қозоғистондан ва 31 киши Ўзбекистондан) билан таъминлайди.

Қозоғистон миллый аграр университети – 85 йиллик тарихга эга Қозоғистон миллый аграр университети уч босқичли таълим тизимларида бавалаврият, магистратура ва докторантурда йўналишларида малакали мутахассислар тайёрлашни амалга ошириб, агросаноат секторида ва глобал илмий ва ўқув соҳасида талаб бўлган рақобатбардош мутахассисларни ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратиш миссияси билан Қозоғистондаги етакчи университетларидан бири ҳисобланади.

А.Бойтурсунов номидаги Костанай давлат университети - мамлакатнинг шимолий қисмидаги етакчи ўқув ва илмий-услубий марказларидан бири бўлиб, университет 34 бакалавр, 21 магистратура ва 4 докторантурда йўналишлари бўйича 7 факультетдан ташкил топган. Европа университетлар уюшмаси аъзоси ва фаолиятининг асосий мақсади тадқиқот ва таълим сифатини ошириш орқали минтақавий ривожланиш эҳтиёжларини қондиришга каратилган.

Самарқанд давлат университети – Ўзбекистондаги энг қадимий ва таниқли университетлардан бири ҳисобланиб, университет расмий ташкил этилиши 20 асрларга бориб тақалсада, тарихи 14 аср М.Улуғбек даврига бориб тақалади. Университет 9 факультетда бакалаврият ва магистратура ва докторантурда йўналишларида 10000 мингдан отиқ талабалар таҳсил оладиган маскандир.

Бердақ номидан Қорақалпоқ университет – Ўзбекистон ғарбий қисмida жойлашган энг йирик университетларидан бири ҳисобланиб, ГИС дастурлари бўйича магистратура тайёрлашни ривожлантиришга йўналтирилган университетdir. Тақдим этилган бакалаврият ва магистратура таълим йўналишлари географик ахборот тизимлари, атроф-муҳит мониторинги, табиатни муҳофаза қилиш ва ер билими ва ундан фойдаланишга каратилган.

Лойиҳа фаолияти ва янгилиги.

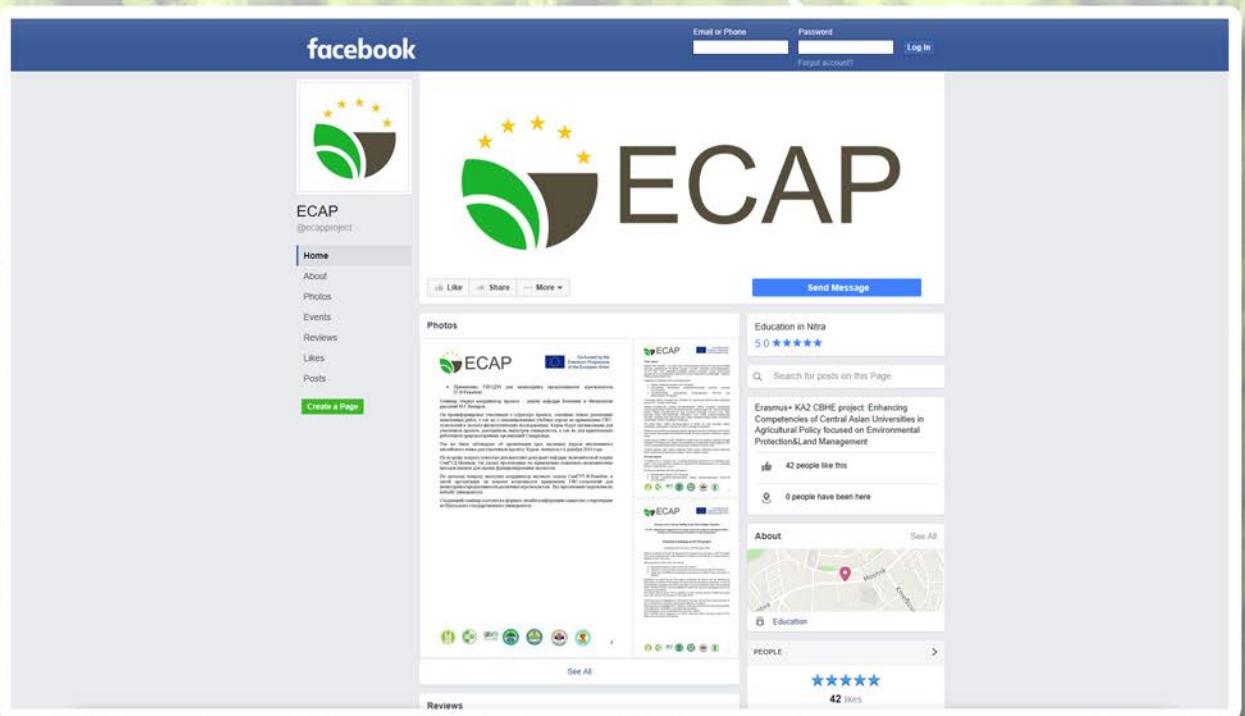
2016 йил 13-16 март кунлари “Kick of Meeting” йиғлиши ташкил этилди. Лойиҳа доирасидаги асосий жиҳатлар мұхокама қилинди, молиявий ва маъмурый масалалар күриб чиқылды ҳамда амалга ошириладиган мақсадлы вазифалар учун кейинги қадамлар аниқланды. Йиғилиш натижаларига кўра, ҳар бир университет учун лойиҳани амалга ошириш учун масъұлият берилган. “Kick of Meeting” учрашуви чоғида лойиҳанинг барча ҳамкорлари қўмитасининг таркибини тасдиқланган. Лойиҳа ҳамкорлар Сифатли Бошқарув Кенгашини таркибини тасқиқланган Сифатли Бошқарув Кенгashi ҳамкор университетлардан иштирок этадиган номзодлар йиғилиш бошлангандан кейин тўлдириш керак бўлган саволнома (жумладан: ҳамкор учраувлари, баҳолош хужжати) ишлаб чиқылди.

2016 йил 19-23 сентябр кунлари Чехиянинг Прагада Табиий фанлар университетида Марказий Осиё университетлари ўқитувчилари учун тренинг ташкил этилди. Тренинг мавзулари қўйидагича: Ер бошқаруви, тупроқ ва сув ресурслари; Атроф мухит сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш (бутун жаҳонда, Европа Иттилоғи ва индивидуал давлатлар); Ер ресурсларидан фойдаланиш режаси ва қишлоқ хужалиги; Австрия тажрибаса ва муаммолар; Масофадан таҳлил қилиш ва ГИС Ахборот тизими (ГИС. GIS/RS) ер ресурсларини барқарор бошқариш бўйича элементи сифатида; Европа Иттилоғи қишлоқ хўжалик сиёсатидаги энг сўнгги ютуқлар; Атроф мухит муҳофазаси Европа иттилоғи қишлоқ хўжалиги сиёсати борасидаги умумий шарти сифатида. Европанинг ҳамкор олий ўқув юртларида лекторлар таклиф этилди. Тренинг интерактив ва муҳокамали тарзда ўтказилди.

Лойиҳанинг тарқатма материаллари лойиҳа web саҳифаси ва Facebook ижтимоий тармоқда мунтазам берилиб борилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси табиатни мұхофаза қилишининг ҳуқуқий асослари

Ўзбекистонда табиатни мұхофаза қилиш Ўзбекистон Республикаси табиатни мұхофаза қилиш қонуни ҳамда экалогик мониторинг қонуни каби асосий қонулар билан тартибга солинади.

Табиатни мұхофаза қилиш қонуни табиий атроф мұхит, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш шартларини сақлаб қолиш учун ҳуқуқи, иқтисодий ва ташкилий асосларини белгилайди. Бу құлай атроф мұхиттегі фуқароларнинг ҳқықуқтарини кафолатлаш, инсон ва табиат, экалогик тизимлар, табиат комплекслари ва индивидуал объектарни мұхофаза қилиши ғұтасидаги мувозанатни баркамол ривожланишини таъминлаш мақсад қирил олнган. Бу қайта күриб чиқылған ва 2014 йилда қабул қилинганды.

Экологик мониторинг бүйіча асосий қонун 2012 йил 12 науябрда Қонунчылық палатаси томонидан қабул қилинганды 2013 йил 12 дәекабрда Сенат томонидан тасдиқланғанды.

Ушбу қонуннинг мақсади экологик назорат соҳасыда мұносабатларни тартибга солишдан иборат.

Экологик назорат бу давлат ва жамоат чора тадбирлар тизими, олдини олиш, аниқлаш ва атроф мұхитни мұхофаза қилиш ва үлардан оқилона фойдаланиш атроф мұхит мұхофазаси фаолиғтіні самарадорлғини оширишдір.

“Ўсимликлар дүнёсіни мұхофаза қилиш ва үлардан оқилона фойдаланиш тұғрисида”ғи Ўзбекистон Республикаси қонуни ва “Ўзбекистон Республикаси қонунига үзгартырыш ва құшимчалар кириши тұғрисида”ғи қонун

Ушбу қонуннинг мақсади ўсимликлар дүнёсидан оқилона фойдаланиш ва ҳимоя қилиш соҳсидегі мұносабатларни тартибга солишдан иборат. Флораны ҳимоя қилиш құйидагилар билан олиб борлади: флорадан оқилона фойдаланиш ва асраш қоидаларини ишлаб чиқып, флорадан маңсус фойдаланиш ҳуқуқини бекор қилиш, чеклашлар ва тақиқтарни белгилаш йўли билан оқилона амалга ошириш.

Пайдаланушыларға ғылыми-зерттеу мақсатында, тәжірибе және оқы мақсаттарына, бау-бақша, жайылымдық мал шаруашылығын жүргізуге, мал жаю және шөп шабу үшін пайдаланылатын жерлер жалға беріледі.